

HOE MINDER ANTIBIOTICA GEBRUIKEN?

Een van de concrete uitkomsten van het project over verantwoord gebruik van antibiotica in de melkveehouderij is de 'Meetlat antibioticum'. Met deze module kan iedere melkveehouder zien of hij veel of weinig antibiotica gebruikt.

– Marina Stevens, MTeam UGent

In *Management&Techniek* 20 van 2014 werd het project 'Duurzame melkveehouderij door verantwoord gebruik van diergeneesmiddelen' uitgebreid toegelicht. Dit project wordt gefinancierd door Boerenbond, Integrale Kwaliteitszorg Melk, de Belgische Confederatie van de Zuivelindustrie en Melkcontrole Centrum Vlaanderen. Het wordt uitgevoerd door het M-team van de Faculteit Diergeneeskunde van UGent. De doelstelling van dit project was om een beter inzicht te krijgen in het gebruik van antimicrobiële middelen in de melkveehouderij en op basis van de bevindingen het gebruik ervan trachten te rationaliseren en eventueel zelfs te verminderen.

Meetlat antibioticum

In het kader van dat project werd de Meetlat antibioticum ontwikkeld. Deze online module vind je op de website van het M-team (www.m-team.ugent.be) of

via een link op de websites van alle partners. Klik op het logo (een koetje) om er meteen naartoe te gaan. De Meetlat antibioticum is een praktisch instrument waarmee elke melkveehouder het antibioticumgebruik op zijn bedrijf in kaart kan brengen en dit kan vergelijken met het gemiddeld gebruik van de 60 melkveebedrijven (pilotbedrijven) die deelnamen aan het project 'Duurzame melkveehouderij door verantwoord gebruik van diergeneesmiddelen'.

De hoeveelheid gebruikte antibiotica moet ingegeven worden op basis van de dierenartsfactuur of het behandelingsregister. De Meetlat antibioticum berekent het gemiddeld aantal dagen dat een dier per jaar op het bedrijf onder de behandeling van antibioticum staat. Daarnaast wordt ook weergegeven waarom deze antimicrobiële middelen worden gebruikt, namelijk in het kader van de droogstandstherapie, voor de behande-

ling van uierontsteking, als inspuikbaar product of voor iets anders (bijvoorbeeld baarmoederontsteking). Al deze gegevens van het specifieke bedrijf worden vergeleken met de resultaten van de 60 pilotbedrijven. Op basis van de gegevens van deze module kan men samen met de bedrijfsbegeleidende dierenarts overleggen wat de aandachtspunten op het bedrijf zijn en hoe je ze kan aanpakken. Dit zal zowel de gezondheidsstatus van het bedrijf als de bedrijfseconomische resultaten ten goede komen.

Hoe gebruik verminderen?

Aan de veehouders van de pilotbedrijven werd gevraagd lege recipiënten bij te houden van alle diergeneesmiddelen die op hun bedrijf werden verbruikt bij droogstaande en lacterende dieren. Zo kregen wij een beeld van de totale hoeveelheid antimicrobiële middelen die verbruikt werden. Deze gegevens gebruikten we

om het aantal 'dierdagdoseringen' te berekenen. Dit is het gemiddeld aantal dagen dat elke koe op het bedrijf behandeld werd per jaar.

Uit de eerste resultaten (gegevens van 2012-2013) blijkt dat het totale gebruik van antimicrobiële middelen sterk varieert tussen de verschillende bedrijven. Op het bedrijf met het laagste verbruik stond gemiddeld elke koe 3,2 dagen per jaar onder behandeling. Het bedrijf met het hoogste verbruik heeft ongeveer vijfmaal zo veel dagdoseringen. Gemiddeld stond elke koe er 15,2 dagen per jaar onder behandeling. Over de bedrijven heen werd elke koe gemiddeld 7,7 dagen per jaar behandeld met antimicrobiële middelen.

In tabel 1 worden de verschillen inzake uiergezondheid en antibioticumgebruik weergegeven tussen de 5 bedrijven die de minste antimicrobiële middelen verbruikten en de 5 bedrijven die de meeste antimicrobiële middelen verbruikten. Bij de bedrijven met een laag verbruik wordt relatief het meeste antibiotica gebruikt voor droogzettherapie. Willen deze bedrijven nog minder antimicrobiële middelen verbruiken, dan zullen ze moeten besparen op droogzetinjectoren (bijvoorbeeld via selectief droogzetten). Op bedrijven met een hoog verbruik worden er voornamelijk veel inspuittbare

.....
**Elke koe wordt gemiddeld
 7,7 dagen per jaar behandeld.**

producten en mastitisinjectoren gebruikt. Om op deze bedrijven het antibioticumgebruik te verminderen moet in eerste instantie de uiergezondheid verbeteren zodat er minder dieren behandeld moeten worden voor mastitis.

Op de opvolgingsbedrijven werd zeswekelijks advies gegeven in verband met uiergezondheid, de registratiebedrijven kregen geen advies tijdens het project. Doorheen de tijd is het gebruik van antimicrobiële middelen gedaald in beide groepen, maar de daling in de groep van de opvolgingsbedrijven was groter in vergelijking met de daling in de groep van de registratiebedrijven. De grootste reductie werd gezien bij de inspuittbare producten.

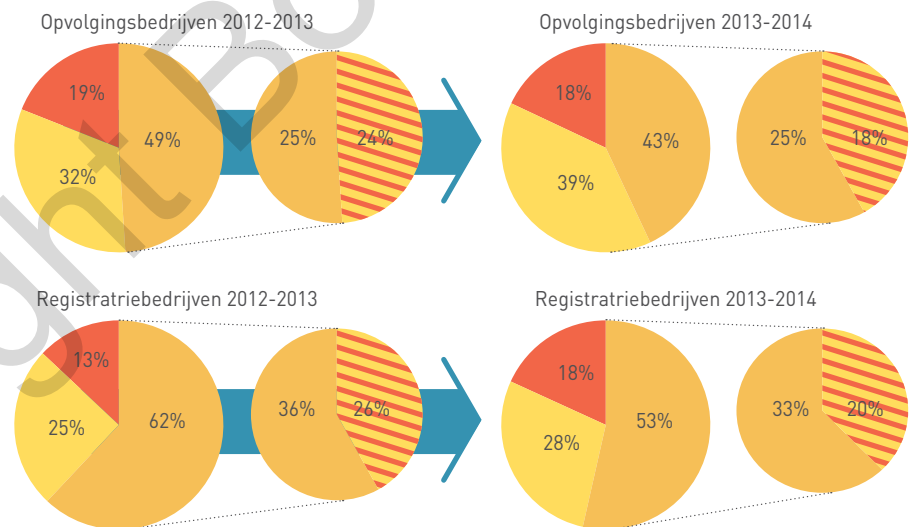
In tabel 2 worden de 5 bedrijven die het sterkst gedaald zijn in het gebruik van antimicrobiële middelen vergeleken met de 5 bedrijven die het sterkst gestegen zijn. De meerderheid van de sterke

Tabel 1 Verskil in antibioticumgebruik tussen bedrijven die veel en bedrijven die weinig antibiotica gebruiken - Bron: Project duurzame melkveehouderij

	5 bedrijven met laagste AB-verbruik	5 bedrijven met hoogste AB-verbruik
Totaal verbruik	3,3 (3,2 - 3,5)	13,8 (12,8 - 15,2)
Injectie (%)	34% (1,1)	48% (6,7)
Droogzettube (%)	36% (1,2)	21% (3,0)
Uiertube 5%)	30% (1,0)	31% (4,3)
Geel (%)	31% (1,0)	27% (3,7)
Oranje tweede keuze (%)	27% (0,9)	27% (3,8)
Oranje derde keuze (%)	36% (1,2)	22% (3,0)
Rood (%)	10% (0,3)	24% (3,4)
Behandelde mastitisgevallen/maand (%)	3,0	5,0

Tabel 2 Vergelijking tussen de 5 bedrijven die het sterkst gedaald zijn in het gebruik van antimicrobiële middelen en de 5 bedrijven die het sterkst gestegen zijn - Bron: Project duurzame melkveehouderij

	Sterkst gedaald in AB-verbruik		Sterkst gestegen in AB-verbruik	
	Periode 1	Periode 2	Periode 1	Periode 2
Type bedrijf				
Opvolging		3/5		1/5
Registratie		2/5		4/5
Totaal verbruik	13,9	7,9	6,0	10,0
Injectie	6,5	3,2	2,4	4,9
Droogzettube	2,7	2,6	1,9	2,3
Uiertube	4,5	2,1	1,6	2,7
Behandelde mastitisgevallen/maand (%)	5,2	3,1	2,0	2,5

Figuur 1 Evolutie in het antibioticumgebruik (rode, oranje of gele antibiotica) volgens het begeleidingstype - Bron: project Duurzame melkveehouderij

stijgers is afkomstig uit de groep van de registratiebedrijven, bedrijven die geen advies gekregen hebben. Bij de sterkste dalers zijn 3 van de 5 bedrijven opvolgingsbedrijven. Zowel de daling als stijging van het gebruik van antimicrobiële middelen zit voornamelijk in de injecteerbare middelen en de uiertubes. Deze producten kan je rechtstreeks koppelen aan het percentage koeien dat per maand behandeld werd voor mastitis.

Geel, oranje, rood

De antimicrobiële middelen worden ingedeeld in 3 categorieën: gele, oranje en rode producten. De rode producten zijn van kritisch belang in de humane geneeskunde en worden daarom best zo veel mogelijk vermeden in de landbouwhuisdierensector. Tot deze rode producten behoren de fluoroquinolones en de derde- en vierdegeneratiecefalosporines. Uitzondering op deze regel zijn de uier-

tubes (zowel droogzet- als mastitisinjectoren) die derde- of vierdegeneratiecefalosporines bevatten. Dit gebruik wordt als 'lokaal' gebruik beschouwd waardoor deze producten als oranje derdekeuze-producten (gearceerd in figuur 1) benoemd worden.

Niet alleen het totale antibioticumgebruik verschilt sterk tussen de bedrijven, maar ook de keuze van de producten. Er zijn bedrijven met een laag totaal gebruik en waar bijna geen rode producten worden gebruikt terwijl andere bedrijven een vrij hoog verbruik hebben én daarenboven veel rode producten gebruiken.

Ook in de keuze van het antibioticum is het effect van de bedrijfsbegeleiding zichtbaar: bij de opvolgingsbedrijven zakte het gebruik van de rode en oranje derdekeuze-producten doorheen de tijd. Bij de registratiebedrijven was er eveneens een daling zichtbaar van de oranje derdekeuze-producten maar was er een aanzienlijke stijging van het percentage rode producten.

Vooral ter preventie en controle van uiergezondheid

Op melkveebedrijven worden de meeste middelen worden gebruikt ter preventie en controle van uiergezondheid. We zien een grote variatie tussen de bedrijven in de hoeveelheid antimicrobiële middelen die gebruikt worden. Op bedrijven met een laag verbruik, worden er relatief gezien veel droogzetinjectoren gebruikt. Willen deze bedrijven nog dalen in het gebruik van antimicrobiële middelen, dan zullen zij het gebruik van droogzetinjectoren moeten verlagen (bijvoorbeeld via selectief droogzetten). Bedrijven met een

Op melkveebedrijven worden de meeste middelen worden gebruikt ter preventie en controle van uiergezondheid.

hoog verbruik gebruiken vooral injectiepreparaten en uiertubes ter behandeling van (sub)klinische mastitis. Op deze bedrijven zal een daling van het gebruik van antimicrobiële middelen kunnen gerealiseerd worden door een verbetering van de uiergezondheid waardoor minder koeien behandeld moeten worden voor (sub)klinische mastitis. Het aandeel rode producten is groot met een grote variatie tussen de bedrijven, er is dus zeker ruimte voor verbetering.

Uit het project 'Duurzame melkveehouderij door verantwoord gebruik van diergeneesmiddelen' wordt duidelijk dat advisering in verband met uiergezondheid leidt tot een daling in het totale gebruik van antimicrobiële middelen en bovendien tot een daling van de 'rode' producten, dus tot een verminderd en een meer verantwoord gebruik van antimicrobiële middelen. ■